

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“มิจจาปฏิบัติ — ทางดำเนินที่ผิด”

มิจจาปฏิบัติ อ่านตามภาษาบาลีว่า มิ - จา - ปะ - ตี - ปะ - ทา มาจากคำว่า **มิจจา (ผิด)** กับคำว่า **ปฏิบัติ (ทางดำเนิน)** รวมกันเป็น **มิจจาปฏิบัติ** เขียนเป็นไทยได้ว่า **มิจจาปฏิบัติ** แปลว่า **ทางดำเนินที่ผิด** ซึ่งเป็นทางดำเนินที่ทำให้กุศลธรรมเกิดพอกพูนทับถมมากยิ่งขึ้น ทำให้จมอยู่ในสังสารวัฏฏ์ ไม่เป็นเหตุนำออกจากทุกข์ได้เลย ตามข้อความในสารัตถปกาสินี อรรถกถา สังยุตตนิกาย นิทานวรรค ปฏิปทาสูตร ที่แสดงความเป็นจริงของมิจจาปฏิบัติไว้ว่า “**เป็นปฏิบัติ (ทางดำเนิน) ไม่นำสัตว์ออกจากทุกข์**”

ในพระสูตรต้นตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค ปฐมปฏิบัติสูตร ได้แสดงถึงสภาพธรรมที่เปื้อนมิจจาปฏิบัติไว้ดังนี้

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ก็มิจจาปฏิบัติ เป็นไฉน? ความเห็นผิด ความดำริผิด เจรจาผิด การงานผิด เลี้ยงชีพผิด ความเพียรผิด ระลึกผิด ตั้งมั่นผิด นี้เรียกว่า มิจจาปฏิบัติ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริง ๆ เพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริงของธรรม แม้ในเรื่องของอกุศลธรรมทั้งหลาย ก็ทรงแสดงไว้เป็นอันมากโดยนัยประการต่างๆ เพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริง ที่จะเกิดปัญญาเป็นของตนเอง รู้ว่าอกุศลธรรมเป็นธรรมที่มีจริง เป็นธรรมที่มีโทษ ให้ผลเป็นทุกข์ ไม่นำมาซึ่งประโยชน์ใดๆ เลยแม้แต่น้อย เมื่อได้ฟังได้ศึกษาแล้ว ก็จะเข้าใจอย่างถูกต้อง ไม่หลงผิด ไม่เข้าใจผิด ไม่ดำเนินไปในทางที่ผิด

เมื่อกล่าวถึงปฏิบัติหรือทางดำเนิน แล้ว ทางดำเนิน มี ๒ ทาง คือ ทางดำเนินที่ผิด กับทางดำเนินที่ถูกต้อง ถ้าเป็นทางดำเนินที่ผิดนั้น ย่อมเป็นทางที่ไม่ทำให้ถึงซึ่งการดับกิเลส ไม่สามารถทำให้พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ไม่นำสัตว์โลกออกจากทุกข์ได้เลย ซึ่งเป็นเรื่องของอกุศลธรรมทั้งหมด เพราะอกุศลธรรม เป็นธรรมฝ่ายที่ไม่ดี ไม่มีประโยชน์ใดๆ เลยแม้แต่น้อย ไม่ทำให้เข้าใจธรรมตามความเป็นจริง เพราะฉะนั้น อกุศลธรรมจะเป็นทางที่ถูกต้องไม่ได้เลย มีแต่จะเป็นทางหรือเป็นเหตุให้เกิดทุกข์เท่านั้น นี่ห

คือความเป็นจริง และกุศลประการใดๆ ก็ตาม ที่กระทำเพื่อปรารถนาลาภ ยศ สักการะ สรรเสริญ ปรารถนาได้รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่กระทบสัมผัสทางกาย ที่น่าปรารถนาน่าใคร่ น่าพอใจ หรือแม้แต่หวังการเกิดในภพภูมิที่ดี นั่นก็ไม่ใช่ทางดำเนินที่จะนำไปสู่การดับกิเลสได้เลย ไม่สามารถทำให้ถึงการพ้นจากทุกข์ได้เลย จึงเป็นทางดำเนินที่ผิด ด้วย เพราะไม่ใช่หนทางที่จะนำไปสู่การดับกิเลสเลย ยังเป็นเหตุให้เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏฏ์ ไม่พ้นจากทุกข์ ส่วนทางดำเนินที่ถูกต้อง ที่เป็นไปเพื่อการเจริญขึ้นของกุศลธรรมและปัญญาที่เข้าใจธรรมตามความเป็นจริงนั้น ต้องเป็นเรื่องของการอบรมเจริญปัญญา และการเจริญกุศลประการต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเอง แม้ว่าจะเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม ก็ย่อมเป็นทางดำเนินที่จะทำให้ถึงซึ่งการดับกิเลสในภายหน้าได้ในที่สุด สำหรับการรู้แจ้งอริยสัจจธรรมดับกิเลสตามลำดับขั้น นั้น เป็นเรื่องที่ยาวไกลมาก ก็ต้องอาศัยการอบรมเจริญปัญญา ละคลายอกุศลธรรม คือ ความไม่รู้ ความติดข้อง และการยึดถือสภาพธรรมว่าเป็นตัวตน เป็นสัตว์ เป็นบุคคล ซึ่งการละความยึดถือสภาพธรรมว่า เป็นสัตว์ เป็นบุคคลเป็นตัวตนนั้นไม่ง่ายเลย เพราะเหตุว่าจะต้องเป็นในแต่ละขณะที่รู้ความจริงว่า สิ่งที่มีจริงๆ เป็นธรรมแต่ละหนึ่ง ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ใครๆ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงลักษณะของสภาพธรรมนั้นๆ ได้เลย นี่จึงจะเป็นหนทางที่จะละคลายการยึดถือสภาพธรรมว่าเป็นตัวตน เป็นสัตว์ เป็นบุคคล และที่น่าพิจารณาคือ ยังมีอกุศลอื่นอีกมากมายซึ่งดูเหมือนว่าจะจะไม่ยากเท่ากับการยึดถือสภาพธรรมว่าเป็นตัวตน บางคนสละวัตถุง่าย มีการสะสมมาที่จะเป็นผู้มีอภยาศัยในการให้ ก็พร้อมที่จะให้สิ่งที่เป็ประโยชน์แก่คนอื่น หรือบางคน ก็อาจจะมีจิตใจดี มีเมตตา กรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นอยู่เสมอ แต่แม้กระนั้นการที่จะละการยึดถือสภาพธรรมว่าเป็นตัวตน ต้องยากกว่า เพราะเหตุว่าเป็นเรื่องของปัญญา เป็นสิ่งที่ละเอียดและลึกซึ้งมาก ถ้าไม่ใช่ปัญญาที่รู้ลักษณะของธรรมจริงๆ ขณะนั้นก็ไม่สามารถละคลายการยึดถือสภาพธรรมว่า เป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นตัวตนได้เลย ดังนั้น จึงต้องดำเนินในทางที่ถูกต้องเท่านั้น ไม่ใช่การดำเนินไปในทางที่ผิด ไม่ใช่การประพฤติตามๆ กันไปด้วยความไม่รู้

การจะพ้นจากการดำเนินไปในทางที่ผิด ได้นั้น ที่สำคัญที่สุด คือ ไม่ขาดการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง สะสมปัญญาซึ่งเป็นความเข้าใจถูกเห็นถูก ไปตามลำดับ ความเข้าใจพระธรรมจะเป็นไปเพื่อขัดเกลาละคลายความเห็นผิด ความไม่รู้ และกิเลสทั้งหลาย เป็นเครื่องป้องกันไม่ให้ตกไปในฝ่ายผิดทั้งหมด พุทธบริษัทในครั้งอดีต มีความเข้าใจถูกเห็นถูกในธรรม ก็เพราะได้

อาศัยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ฉันทา พุทธบริษัทในยุคนี้สมัยนี้ จะมีความเข้าใจถูกเห็นถูกในธรรม ก็ต้องอาศัยการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดง เช่นเดียวกัน ไม่ฟังประมาทในแต่ละคำของพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงไว้ดีแล้ว ต้องศึกษา ด้วยความเคารพอย่างยิ่งในทุกคำ

ขณะที่ฟังพระธรรม เป็นการสะสมความเข้าใจถูก เริ่มที่จะมีความเห็นถูก จนกว่าจะมีความเข้าใจ เพิ่มขึ้นๆ โดยที่จะต้องอาศัยกาลเวลาอันยาวนานในการอบรมเจริญปัญญา การที่ค่อยๆ เข้าใจธรรม เพิ่มขึ้นๆ นั้นดีกว่าที่จะไม่มีหนทางเลย ขณะที่ยังวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏฏ์นั้น ก็เหมือนกับการตกไปใน เหวลึก ควรพยายามหาทางที่จะค่อยๆ ไต่ขึ้นมาทีละนิดทีละหน่อย ซึ่งก็เหมือนกับการที่เราได้เข้าใจธรรม เพิ่มขึ้นทีละเล็กทีละน้อยจากการฟัง การศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันนั่นเอง ซึ่งเป็น จุดเริ่มต้นที่สำคัญ เป็นหนทางเดียวที่จะเกื้อกูลให้ค่อยๆ พ้นจากการดำเนินไปในทางที่ผิดทั้งหมด และ ประการที่สำคัญ เราไม่สามารถที่จะรู้ได้เลยว่า โอกาสที่เราจะได้เข้าใจธรรมในชาตินี้จะเหลืออีกเท่าใด ซึ่งจะต้องไม่ลืมจริงๆ ว่า ทุกคนกำลังจะตาย เพราะตายเมื่อไหร่ก็ได้ เดียวนี้ก็ได้อีก เพราะเหตุว่า เป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น ใน เมื่อจะต้องตาย ซึ่งไม่รู้ว่าจะเป็นเมื่อใด ก็ควรที่จะได้มีความเข้าใจธรรมเพิ่มขึ้น ไม่ประมาทใน การฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ซึ่งยากที่จะได้ฟังและยากที่จะเข้าใจ สะสม ความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นที่ฟังต่อไป นี่แหละจึงจะเป็นเครื่องป้องกันด้านทานไม่ให้ดำเนินไป ในทางที่ผิดโดยประการทั้งปวง.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗